

ISSAI 3000

Starptautiskās Augstāko revīzijas iestāžu organizācijas ISSAI standartus izdevusi Starptautiskā Augstāko revīzijas iestāžu organizācija INTOSAI. Plašākai informācijai apmeklējiet interneta vietni www.issai.org

Lietderības revīzijas standarts

INTOSAI

INTOSAI PROFESIONĀLO STANDARTU KOMITEJA

PSK-Sekretariāts

Rigsrevisionen • Store Kongensgade 45 • P.O. Box 9009 • 1022 Kopenhāgena • Dānija Tel.:+45 3392 8400 •
Fakss:+45 3311 0415 • E-pasts: info@rigsrevisionen.dk

INTOSAI

2016

INTOSAI Ģenerālsekretariāts – RECHNUNGSHOF

Austrijas revīzijas palāta
DAMPFSCHIFFSTRASSE 2

Tel.: ++43 (1) 711 71 • Fakss: ++43 (1) 718 09 69

A-1033 VĪNE, AUSTRIJA

intosai@rechnungshof.gv.at

www.intosai.org

Par ISSAI standartu izdošanu un aktualizēšanu atbildīga ir INTOSAI profesionālo standartu komiteja. ISSAI standarti ir brīvi pieejami un izmantojami, norādot atsauci uz standartu izstrādātāja – INTOSAI Profesionālo standartu komiteju un INTOSAI ģenerālsekretariātu.

Saturs

IEVADS	4
ISSAI PIEMĒROŠANAS JOMA.....	5
LIETDERĪBAS REVĪZIJAS VEIKŠANAS DEFINĪCIJA.....	7
VISPARĒJĀS LIETDERĪBAS REVĪZIJAS VEIKŠANAS PRASĪBAS	8
Neatkarība un ētika.....	8
Potenciālie lietotāji un atbildīgās puses	8
Pārbaudāmais priekšmets.....	9
Uzticamība un pārlicība lietderības revīzijas veikšanā.....	9
Revīzijas mērķis(i)	10
Revīzijas pieeja	10
Revīzijas kritēriji	11
Revīzijas risks	12
Saziņa.....	12
Iemaņas	13
Uzraudzība.....	14
Profesionālais spriedums un skepse	14
Kvalitātes kontrole	16
Būtiskums	16
Dokumenti.....	17
PRASĪBAS ATTIECĪBĀ UZ LIETDERĪBAS REVĪZIJAS VEIKŠANAS PROCESU.....	17
Revīzijas plānošana – tēmu izvēle.....	17
Revīzijas plānošana - revīzijas plāna sagatavošana	18
Revīzijas pierādījumu iegūšana.....	19
Revīzijas noslēgums	20
Ieteikumu ieviešanas uzraudzība.....	23

IEVADS

1. Profesionālie standarti un vadlīnijas ir svarīgas publiskā sektora revīzijas ticamības, kvalitātes un profesionālisma nodrošināšanai. Starptautiskā Augstāko revīzijas iestāžu standarta (ISSAI) lietderības revīzijas veikšanai, ko izstrādāja Starptautiskā Augstāko revīzijas iestāžu organizācija (INTOSAI), mērķis ir veicināt neatkarīgas un efektīvas revīzijas veikšanu un atbalstīt INTOSAI biedrus viņu individuālās profesionālās pieejas izveidē saskaņā ar tiem piešķirtajām pilnvarām un valsts tiesību aktiem.
2. Publiskā sektora revīziju pamatprincipi (ISSAI 100) nosaka ISSAI mērķi un piemērošanas jomu. Lietderības revīziju veikšanas pamatprincipi (ISSAI 300) veido un tālāk attīsta ISSAI 100 galvenos principus, lai tie atbilstu noteiktam lietderības revīziju veikšanas kontekstam. ISSAI 3000 ir Starptautiskais lietderības revīzijas standarts, kas jālasa un jāsaprot kontekstā ar ISSAI 100 un ISSAI 300.
3. ISSAI 3000 ir autoritatīvs standarts lietderības revīziju jomā un, ja Augstākā revīzijas iestāde (turpmāk tekstā - ARI) apstiprina šī standarta ievērošanu tad konsekventi jāievēro visi šajā standartā noteiktie principi. Šis standarts nosaka prasības lietderības revīzijas veikšanas profesionālajai praksei, kam seko paskaidrojumi, lai uzlabotu standarta skaidrību un uztveramību.
4. Šajā standartā atsevišķi ir izceltas obligāti piemērojamās prasības, kuras nepieciešams ievērot, lai nodrošinātu augstas kvalitātes revīzijas darba rezultātus tām ARI, kas izlēmušas sniegt tiešu atsauci uz šo starptautisko standartu izmantošanu.. Tās norāda revidentiem, kādas ir viņiem izvirzītās prasības, kā arī ieinteresētajām pusēm, ko viņas var sagaidīt no revidentu darba. Paskaidrojumi detalizēti apraksta, ko prasība nozīmē, vai uz ko tā attiecas. .
5. Citi dokumenti ISSAI 3000 standartu sērijā satur ieteicamās vadlīnijas lietderības revīziju veikšanā. ISSAI 3100 sniedz vadlīnijas attiecībā uz revīzijas koncepcijām, bet ISSAI 3200 piedāvā vadlīnijas, kas saistītas ar revīzijas procesu. Pirmais standarta dokuments satur informāciju par prasībām, kamēr otrais standarta dokuments satur informāciju par šo prasību piemērošanu.
6. Publiskā sektora revīzijā revidenta lomu pilda ARI vadītājs un personas, kurām revīzijas veikšanas uzdevums ir deleģēts, kas ietver sevī arī revīzijas komandu un atbildīgos par uzraudzību un vadību. Vispārējā atbildība par publiskā sektora revīziju paliek nemainīga, atbilstoši ARI mandātam (ISSAI 100/25). ISSAI 3000 izmanto terminu "revidents" un nosaka viņam izvirzītās prasības augstas kvalitātes revīziju veikšanai. Ja tas ir svarīgi, piemēram, gadījumos, kad tiek iesaistītas iestāžu intereses - atsaucē tiek sniegta arī uz ARI.
7. ISSAI 3000 kopumā ir strukturizēts tādā pašā veidā kā ISSAI 300 un sastāv no četrām galvenajām nodaļām:
  - a) pirmā nodaļa nosaka Starptautiskā lietderības revīzijas standarta apjomu, un veidu kā ARI var sniegt atsauci uz to.
  - b) otrā daļa nosaka lietderības revīzijas veikšanu un tās mērķus, kā arī principus, kas uzsver lietderības koncepciju.
  - c) trešā nodaļa sastāv no lietderības revīzijas veikšanas vispārējām prasībām. Šīs prasības jāņem vērā pirms revīzijas uzsākšanas un visā tās laikā.
  - d) Ceturtā nodaļa satur prasības attiecībā uz revīzijas procesa galvenajām stadijām.

ISSAI PIEMĒROŠANAS JOMA

8. Šis dokuments satur Starptautisko lietderības revīzijas standartu. Saskaņā ar ISSAI 300/6-8, ARI, kas vēlas atsaukties uz ISSAI pamatnostādņēm attiecībā uz lietderības revīzijām, var darīt to divos veidos:
- a). Pirmā iespēja: izveidojot nacionālos autoritatīvos standartus, kas balstās uz vai atbilst lietderības revīzijas veikšanas pamatprincipiem, vai
  - b). Otrā iespēja: pārņemot Starptautisko lietderības revīzijas standartu.
9. INTOSAI saskaņā ar pirmo iespēju apzinās, ka ARI ir dažādas pilnvaras, un tās darbojas dažādos apstākļos. Tā kā ARI situācijas un strukturālā kārtība var atšķirties, ne visi revīzijas standarti vai vadlīnijas var attiekties uz visiem to darba aspektiem. Standarti, kurus izstrādājusi ARI vai cita par nacionālo standartu izstrādi atbildīgā institūcija var aptvert ISSAI 300 principus dažādos veidos, ņemot vērā nacionālās pilnvaras, konstitucionālo un citu tiesisko vidi, kā arī ARI darbības stratēģiju.
10. ISSAI 3000 nav paredzēts kā priekšraksts tam, kā būtu jāveido standarti ARI. ARI ir iespēja veidot autoritatīvos standartus, kas balstās uz vai atbilst lietderības revīzijas veikšanas galvenajiem principiem. Ja ARI izvēlas izstrādāt savus standartus, šajos standartos ir jāietver nepieciešamais informācijas līmenis, lai ARI varētu veikt attiecīgās revīzijas funkcijas, un tiem ir jāatbilst principiem visās piemērojamajās un atbilstošajās nozīmēs.
11. Lemjot par ISSAI 3000 pārņemšanu saskaņā ar otro iespēju, ir lietderīgi paturēt prātā, ka, lai gan principus var aptvert dažādās sistēmās ar dažādām metodēm, ir nepieciešams standarts ar atbilstošu detalizētību, lai stimulētu revidentu sekot labas prakses piemēriem lietderības revīzijas veikšanā. Citi atbilstošie dokumenti ISSAI 3000 sērijas ietvaros ir vadlīnijas lietderības revīziju veikšanai, kas var tikt tieši vai netieši izmantotas pašas ARI izstrādātajos standartos.
12. Šis standarts nekādā ziņā nav svarīgāks par nacionālajiem normatīvajiem aktiem vai pilnvarām un neattur ARI no pētījumu vai citu uzdevumu veikšanas, kas nav konkrēti noteikti ISSAI 3000.
13. ISSAI 3000 nodrošina standartu tām ARI, kas vēlas pārņemt to kā autoritatīvu standartu lietderības revīziju veikšanā un tieši atsaukties uz to. Šādos gadījumos revidents un ARI ievēro katru šī standarta prasību, izņemot gadījumus, kad revīzijas apstākļi nosaka, ka šī prasība nav būtiska, jo tai ir nosacījuma raksturs un nosacījums nepastāv. Ja netiek pildītas visas būtiskās prasības, atsauce uz šo standartu nevar tikt sniegta bez šī fakta atklāšanas un tālākiem paskaidrojumiem par izrietošajām sekām.
14. Ja ARI izvēlas tieši atsaukties uz šo standartu, tas jā dara atbilstoši ISSAI 100/10-12 un ISSAI 300/8 noteiktajam.
15. Lietderības revīzija var ietvert sevī dažādus pārbaudāmos priekšmetus un pētījumu metodes. Tā rezultātā šajā standartā noteikto prasību detalizācija nodrošina izvēles iespējas un ļauj veidot dažādas revīzijas pieejas. Tādējādi ISSAI 3000 lietotājiem tiek piedāvāts pilnībā izmantot atbilstošās vadlīnijas specifiskiem pārbaudāmajiem priekšmetiem. Revīzijas var tikt veiktas saskaņā ar ISSAI 3000 un standartiem no citiem avotiem, ar nosacījumu, ka tie nav pretrunā. Šādos gadījumos atsauces jāsniedz gan uz citiem standartiem, gan arī ISSAI 3000.

16. Lietderības revīzijas elementi var būt plašākas revīzijas sastāvdaļa, kas aptver arī atbilstības un finanšu revīzijas veikšanas aspektus. Ja revīzijas veidi pārklājas (vai kombinētu revīziju gadījumā), revidentam jāievēro visi attiecīgie standarti un jāņem vērā, ka atšķirīguprioritāšu gadījumā revīzijas galvenais mērķis norāda revidentam uz piemērojamajiem standartiem.

LIETDERĪBAS REVĪZIJAS VEIKŠANAS DEFINĪCIJA

17. ARI veikta lietderības revīzija ir neatkarīga, objektīva un uzticama pārbaude tam, vai valdības pasākumi, sistēmas, darbības, rīcībpolitika, aktivitātes vai organizācijas darbojas saskaņā ar ekonomiskuma, produktivitātes un/vai efektivitātes principiem, kā arī vai pastāv uzlabojumu iespējas.
18. Lietderības revīzijas mērķis ir palīdzēt uzlabot ekonomiskumu, produktivitāti un efektivitāti publiskajā sektorā. Tā sniedz ieguldījumu arī labā pārvaldībā, atbildībā un caurskatāmībā. Lietderības revīzijas veikšana palīdz sniegt jaunu informāciju, analīzi vai ieskatu, un ja iespējams, ieteikumus uzlabojumu veikšanai.
19. Lietderības revīzijas process bieži vien ietver sevī apstākļu analīzi, kas ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka ekonomiskuma, produktivitātes un efektivitātes principi tiek ievēroti.
20. Papildus informācija par ekonomiskumu, produktivitāti un efektivitāti, un to, kā lietderības revīzijas nodrošina jaunu informāciju, ir pieejama ISSAI 3100 vadlīnijās.

VISPARĒJAS LIETDERĪBAS REVĪZIJAS VEIKŠANAS PRASĪBAS

Neatkarība un ētika

Prasība

- 21. Revidentam ir jāievēro ARI neatkarības un ētikas procedūras, kurām savukārt jāatbilst attiecīgajam ISSAI par neatkarību un ētiku.**

Paskaidrojums

22. Neatkarības princips nozīmē, ka revidenta neatkarība tiek nodrošināta un atzīta. Neatkarība tiek nodrošināta, ja revidents var veikt darbības bez ietekmes, kas spētu kompromitēt tā profesionālos secinājumus, strādājot godīgi, objektīvi un ar atbilstošu profesionālo skepticismu. Neatkarību var atzīt, ja neveidojās apstākļi, kas ļautu ieinteresētajām pusēm, pamatoti šaubīties par revidenta godīgumu, objektivitāti un profesionālo skepticismu vai secināt, ka tā ir kompromitēta. Papildus vadlīnijās attiecībā uz ARI neatkarību ietvertas ISSAI 10 un ISSAI 11, kā arī ētikas aspekti ISSAI 30.

Prasība

- 23. Revidents dara visu iespējamo, lai saglabātu neatkarību, lai revīzijas secinājumi un konstatējumi būtu objektīvi un kā tādus tos redzētu arī potenciālie lietotāji.**

Paskaidrojums

24. Revidentam jāņem vērā specifiski riski attiecībā uz neatkarības principu veicot lietderības revīziju. Lietderības revīzijā revidentam ir īpaša loma revīzijas kritēriju noteikšanā, to izmantošanā vērtēšanas procesā un vispusīga revīzijas ziņojuma sagatavošanā. Lai revīzijas ziņojums būtu objektīvs, revidentam jā saglabā neatkarība un jānodrošina revīzijas grupas ētiska rīcība. Svarīgi ir ņemt vērā ieinteresēto pušu vajadzības, tāpēc ar tām jāveido atvērtu un labu komunikāciju, vienlaikus saglabājot savu neatkarību.

Potenciālie lietotāji un atbildīgās puses

Prasība

- 25. Revidents skaidri nosaka revīzijas ziņojuma potenciālos lietotājus un atbildīgās puses, kā arī revīzijas procesā apsver šo pušu iesaistīšanu, lai pienācīgi veiktu revīziju.**

Paskaidrojums

26. Potenciālie lietotāji ir personas, kam revidents sagatavo lietderības revīzijas ziņojumu. Likumdevējs, valsts iestādes, ieinteresētās trešās puses un sabiedrība kopumā var būt potenciālie lietotāji.

27. Atbildīgās puses lomu var dalīt plašs indivīdu vai iestāžu klāsts, un katrs ir atbildīgs par pārbaudāmā priekšmeta dažādiem aspektiem. Atbildīgā puse var ietvert par pārbaudāmā priekšmeta operatīvo darbību un/vai uzraudzību atbildīgos amatus, taču var arī attiekties uz tādām atbildīgajām pusēm, kam tiek adresēti ieteikumi un kas var uzsākt nepieciešamo izmaiņu veikšanu. Atbildīgā puse var būt arī potenciālais lietotājs, bet tā parasti nebūs vienīgā.

28. Ir svarīgi, ka revidents ņem vērā potenciālo lietotāju un atbildīgo pušu vajadzības un intereses. Īstenojot šādas darbības, revidents var nodrošināt, lai revīzijas ziņojums būtu lietderīgs un saprotams šīm pusēm. Tam tomēr nekādā veidā nevajadzētu ietekmēt revidenta neatkarību un tā objektivitāti, kas ir atbildīgs par vispusīgas revīzijas pieejas izmantošanu sabiedrisko interešu ievērošanā.

Pārbaudāmais priekšmets

Prasība

29. Revidents nosaka lietderības revīzijas pārbaudāmo priekšmetu.

Paskaidrojums

30. Pārbaudāmais priekšmets attiecas uz jautājumu "kas tiek revidēts" un, kas ir iekļauts revīzijas apjomā. Lietderības revīzijas pārbaudāmais priekšmets var būt noteiktas rīcībpolitikas, darbības, iestādes, sistēmas vai līdzekļi, un var ietvert sevī darbības (ar darbības rezultātiem, politikas rezultātiem un ietekmi, kā arī to rādītājiem) vai pastāvošo situāciju, tostarp, iemeslus un sekas. Revīzijas apjoms ietver sevī arī revīzijas ierobežojumus un ir tieši saistīts ar revīzijas mērķi. Revīzijas apjomā nosaka pārbaudāmo priekšmetu, kas tiks izvērtēts un par kuru tiks sagatavots revīzijas ziņojums, tai skaitā nosaka pārbaudāmos dokumentus, pārbaudāmo laika posmu un revīzijas veikšanas vietu.

31. Daudzos gadījumos pārbaudāmais priekšmets lietderības revīzijā ir politiski jūtīgs, jo tas saistāms ar valdības rīcībpolitikas, kuras prioritāti noteikusi valdība. Lietderības revīzija aplūko, vai likumdevēja vai izpildvaras pieņemtie lēmumi ir produktīvi un efektīvi sagatavoti un ieviesti, un vai nodokļu maksātāji un iedzīvotāji saņem samērīgus rezultātus. Lietderības revīzija neapspriež likumdevēja nodomus un lēmumus, atbilstoši ARI mandātam, bet izvērtē, vai tiesību aktu trūkumi un ieviešana nav aizkavējusi noteikto mērķu sasniegšanu.

Uzticamība un pārlicība lietderīgas revīzijas veikšanā

Prasība

32. Revidents caurskatāmā veidā ziņo par gūto pārlicību par pārbaudāmo priekšmetu saistībā ar revidējamās vienības sasniegto ekonomiskumu, produktivitāti un efektivitāti.

Paskaidrojums

33. Pārliecība nozīmē, ka lietotājs paļaujas uz revīzijas konstatējumiem, secinājumiem un ieteikumiem. Šo pārliecību revidents nodrošina skaidrojot lietotājiem revīzijas konstatējumu, kritēriju un secinājumu atbilstību un pamatotību..

34. Revīzijas ziņojumā ir jāskaidro revīzijas mērķis, apjoms, revīzijas pieeja, izmantotie informācijas avoti, kā arī revīzijas ierobežojumi, lai samazinātu nepareizu secinājumu izdarīšanas risku.

*Revīzijas mērķis(i)*Prasība

35. Revidents skaidri nosaka mērķi(us), kas attiecas uz ekonomiskuma, produktivitātes un/vai efektivitātes principiem.

36. Revidents nosaka revīzijas mērķi(us) pietiekami detalizēti, lai būtu skaidri jautājumi, uz kuriem jāiegūst atbildes un lai nodrošinātu loģisku revīzijas attīstību.

37. Ja revīzijas mērķis(i) ir formulēts kā revīzijas jautājumi un sadalīts apakšjautājumos, revidents nodrošina, lai tie ir tematiski saistīti, viens otru papildinātu, nepārklātos un kopumā attiektos uz revīzijas jautājumiem.

Paskaidrojums

38. Revīzijas mērķi (us) revidents var uzlūkot kā iespējamās atbildes uz revīzijas jautājumiem par tās priekšmetu, pamatojoties uz iegūtajiem pierādījumiem. Labi formulēts revīzijas mērķis(i) attiecas uz valdības pasākumiem, sistēmām, darbībām, rīcībprogrammām, aktivitātēm un organizācijām, kas ir saistītas ar pārbaudāmo priekšmetu. Revīzijas jautājumu formulēšana ir daudzkārtējs process, kurā jautājumi tiek atkārtoti precizēti un uzlaboti, ņemot vērā būtisko zināmo un iespējamo informāciju par pārbaudāmo priekšmetu.

39. Bieži revīzijas mērķi var tikt izteikti kā galveno revīzijas jautājumu, kas var tikt sadalīts apakšjautājumos, kuri ir daudz detalizētāki. Tā vietā, lai noteiktu vienu mērķi vai kopēju revīzijas jautājumu, revidents var izvēlēties izveidot vairākus revīzijas mērķus, kas ne vienmēr ir sīkāk jāiedala vairākos jautājumos un apakšjautājumos.

*Revīzijas pieeja*Prasība

40. Revidents izvēlas uz rezultātu, problēmu vai sistēmu balstītu revīzijas pieeju vai to kombināciju.

Paskaidrojums

41. Revīzijas pieeja nosaka plānotās pārbaudes raksturu un ir svarīga saikne starp revīzijas mērķi(iem), kritērijiem un darbu, kas veikts pierādījumu iegūšanai.

42. Uz sistēmu balstītā pieejā izvērtē vadības sistēmu pareizu funkcionēšanu. Gadījumos, ja nepastāv vienprātība par problēmu vai nav skaidri noteiktu rezultātu vai iznākuma, labas pārvaldības principi var būt noderīgi produktivitātes vai efektivitātes izvērtēšanā.

43. Uz rezultātu balstītā pieejā novērtē, vai darbības vai politikas rezultāti un rezultatīvie rādītāji ir tikuši sasniegti kā plānots un vai pakalpojumi tiek sniegti saskaņā ar plānoto. Šo pieeju ir vieglāk izmantot, ja pastāv skaidrs plānoto rezultātu vai iznākuma formulējums (piemēram, likumā vai atbildīgo pušu noteiktajā stratēģijā).

44. Uz problēmu balstītā pieejā izvērtē, apliecina un analizē konkrētu problēmu cēloņus un novirzes no kritērijiem. Tā var tikt izmantota, kad pastāv skaidra vienprātība par problēmu, pat ja nav skaidra plānoto darbības un politikas rezultātu un rezultatīvo rādītāju formulējuma. Secinājumi un ieteikumi galvenokārt balstās uz cēloņu analīzes un apstiprināšanas procesu, nevis tikai uz revīzijas rezultātu salīdzināšanu ar revīzijas kritērijiem.

*Revīzijas kritēriji*Prasība

45. Revidents nosaka revīzijas kritērijus, kas atbilst revīzijas mērķim(iem) un revīzijas jautājumiem, kā arī ir saistīti ar ekonomiskuma, produktivitātes un/vai efektivitātes principiem.

Paskaidrojums

46. Revīzijas kritēriji ir pārbaudāmā priekšmeta izvērtēšanas mēraukla. Revīzijās, kurās tiek aplūkoti sarežģīti jautājumi, ne vienmēr ir iespējams iepriekš noteikt revīzijas kritērijus. Revidents var detalizēt revīzijas kritērijus arī revīzijas procesa laikā, kad radusies izpratne par labāko praksi starp noteiktajām iestādēm. Kaut gan citos revīzijas veidos var pastāvēt noteikti revīzijas kritēriji, tā nav ierasta situācija lietderības revīzijās. Revīzijas kritēriji ne vienmēr ir viegli pieejami revidentiem lietderības revīzijās. Tie parasti balstās uz zināšanām par labāko veidu, kā veicamas darbības, lai tās būtu ekonomiskas un produktīvas (vai kādi apstākļi ir vispiemērotākie labai izpildei un efektivitātei). Piemēroti revīzijas kritēriji ir svarīgi, lai nodrošinātu lietderības revīzijas kvalitāti, jo īpaši, ja daudzos gadījumos revīzijas kritēriju noskaidrošana un izveide ir lietderības revīzijas pievienotās vērtības daļa.

47. Revīzijas kritēriji var būt kvantitatīvi vai kvalitatīvi un var būt vispārīgi vai specifiski. Revīzijas kritērijus parasti saista ar labas pārvaldība principiem, zinātnisko pieredzi un labāko praksi; vai ar to, kas varētu būt (pie vislabākajiem apstākļiem), vai kā būtu jābūt saskaņā ar tiesību aktiem vai noteikto mērķi.

48. Revīzijas kritēriji ļauj izvērtēt (revīzijas priekšmeta) em jānodrošina atbilstību revīzijas mērķim (iem). Piemērotu revīzijas kritēriju raksturo: būtiskums, saprotamība, pilnīgums, ticamība un objektivitāte pārbaudāmā priekšmeta, revīzijas mērķa(u) un/vai jautājumu kontekstā.

Prasība

49. Revidents revīzijas plānošanas un/vai pierādījumu iegūšanas posmā apspriež revīzijas kritērijus ar revidējamo vienību.

Paskaidrojums

50. Revīzijas kritēriji ir jāapspriež ar revidējamo vienību, bet galu galā tas ir revidenta pienākums izvēlēties piemērotus revīzijas kritērijus.

51. Revīzijas kritēriju apspriešana ar revidējamajām vienībām nodrošina, ka pastāv kopēja izpratne par to, kādi kvantitatīvie vai kvalitatīvie revīzijas kritēriji tiks piemēroti vērtējot revīzijas priekšmetu. Tas ir jo īpaši svarīgi gadījumos, kad revīzijas kritēriji nav tieši noteikti tiesību aktos vai citos autoratīvos dokumentos, vai tie ir jāizstrādā un jāuzlabo revīzijas laikā.

*Revīzijas risks*Prasība

52. Revidents aktīvi pārvalda revīzijas risku, lai izvairītos no nepareizu vai nepilnīgu revīzijas konstatējumu, secinājumu un ieteikumu izdarīšanas, sniedzot neobjektīvu informāciju vai informāciju bez pievienotās vērtības.

Paskaidrojums

53. Aktīva revīzijas riska pārvaldība ietver plānotā darba iespējamo vai zināmo risku paredzēšanu, pieejas izstrādi šo risku mazināšanai revīzijas plānošanas un metožu izvēles laikā, kā arī risku pārvaldes metožu dokumentēšanu.

54. Aktīva revīzijas riska pārvaldīšana ietver sevī arī izvērtējumu, vai revīzijas grupai ir pietiekama un atbilstoša kompetence revīzijas veikšanai, pietiekama piekļuve precīzai un uzticamai informācijai labā kvalitātē, vai tā ir izskatījusi pieejamo jauno informāciju un apsvērusi alternatīvas perspektīvas.

*Saziņa*Prasība

55. Revidents revīzijas laikā plāno un uztur efektīvu, kā arī atbilstošu saziņu ar revidējamo vienību un attiecīgajām ieinteresētajām pusēm par galvenajiem revīzijas aspektiem.

Paskaidrojums

56. Efektīva saziņa ir svarīga, jo laba divpusēja saziņa ar revidējamo vienību un ieinteresētajām pusēm var uzlabot revidenta piekļuvi informācijai un datiem, un palīdzēt revidentam gūt labāku ieskatu revidējamās

vienības un ieinteresēto pušu perspektīvās.

57. Revīzijas galvenie aspekti, kas revidentam jāpaziņo revidējamajai vienībai, ietver sevī revīzijas pārbaudāmo priekšmetu, mērķi(us), un/vai revīzijas jautājumus, revīzijas kritērijus, revidējamo laika posmu un revīzijā iekļautos valdības pasākumus, organizācijas un/vai rīcībpolitikas.

58. Konstruktīvs dialogs revīzijas procesa laikā ar revidējamo vienību ir svarīgs reālu pārvaldības uzlabojumu sasniegšanai un var palielināt revīzijas ietekmi. Tāpēc revidents, jau revīzijas laikā, uztur konstruktīvu dialogu ar revidējamo vienību, informējot par revīzijas konstatējumiem, argumentāciju un iespējamajiem secinājumiem.

Prasība

59. Revidents nodrošina, lai saziņa ar ieinteresētajām pusēm neietekmētu ARI neatkarību un objektivitāti.

Paskaidrojums

60. Revidentam ir svarīgi uzturēt labas profesionālas attiecības ar visām revīzijā iesaistītajām pusēm, lai veicinātu brīvu un atklātu informācijas plūsmu, ciktāl to atļauj konfidencialitātes prasības, un lai risinātu sarunas savstarpējas cieņas un izpratnes par katras iesaistītās puses lomu un pienākumiem atmosfērā. Šī saziņa nedrīkst ietekmēt ARI neatkarību un objektivitāti.

Prasība

61. ARI skaidri norāda lietderības revīzijas laikā ievērotos revīzijas standartus.

Paskaidrojums

62. ARI iekļauj atsauci revīzijas ziņojumā uz ievērotajiem standartiem veicot lietderības revīziju, taču var tikt lietota arī vispārīgāka paziņojuma forma, kas ietver sevī noteiktu darbību apjomu, piemēram, izdarot paziņojumu ARI gada pārskatā vai iestādes mājaslapā. Ja revīzija tiek veikta atbilstoši dažādiem standartiem, tas skaidri jānorāda.

Iemaņas

Prasība

63. ARI nodrošina, lai revīzijas grupai kopumā būtu atbilstoša profesionālā kompetence revīzijas veikšanai.

Paskaidrojums

64. Profesionāla kompetence lietderības revīzijā ietver sevī pamatotas zināšanas par revīzijas veikšanu, pētījumu paņēmieniem, sociālo zinātņu metodēm un izpētes vai izvērtēšanas paņēmieniem. Tā ietver sevī arī

tādas personiskās īpašības, kā analītiskās spējas, rakstīšanas un saziņas iemaņas, radošumu un atvērtību argumentācijai un viedokļiem. Lietderības revīzijas veikšanai ir nepieciešamas arī labas zināšanas par valsts pārvaldi, rīcībpolitiku un funkcijām, kas ir saistītas ar attiecīgo revīzijas pārbaudāmo priekšmetu, un var būt nepieciešamas arī speciālās zināšanas par sociālajām, fizikas, datoru un citām zinātnēm, kā arī pieredze tiesiskajos jautājumos.

65. Ja revidents nolemj, ka ir nepieciešama ārējo ekspertu piesaiste, lai papildinātu revīzijas grupas zināšanas, revidents var konsultēties, pēc nepieciešamības, ar personām ARI ietvaros vai ārpus tās, kam ir šīs nepieciešamās zināšanas. Revīzijā iesaistītajiem ārējiem ekspertiem arī ir jābūt neatkarīgiem no situācijām un attiecībām, kas varētu ietekmēt ārējo ekspertu objektivitāti. Lai gan revidents var izmantot ekspertu darbu kā revīzijas pierādījumus, revidents saglabā pilnu atbildību par revīzijas darbu kopumā un revīzijas ziņojuma secinājumiem.

Uzraudzība

Prasība

66. ARI nodrošina, lai revīzijas darbinieku darbs visos līmeņos un revīzijas posmos tiktu pienācīgi uzraudzīts visa revīzijas procesa laikā.

Paskaidrojums

67. Revīzijas uzraudzība ietver sevī pietiekamu revīzijas veikšanai nozīmētās revīzijas grupas vadību. Revidentam, kas uzrauga revīziju, ir jābūt kompetencei un zināšanām revīzijas metodoloģijā, plānošanas un uzraudzības darbā, projektu vadībā, stratēģiskajā domāšanā, tālredzībā un problēmu risināšanā. Revidenta nodrošinātais pārraudzības līmenis var atšķirties atkarībā no revīzijas grupas lietpratības un pieredzes, kā arī revīzijas tēmas sarežģītības.

Profesionālais spriedums un skepse

Prasība

68. Revidents nodrošina profesionālo spriedumu un skepsi, un atbild uz jautājumiem no dažādiem skatpunktiem, uzturot atvērtu un objektīvu attieksmi pret dažādiem uzskatiem un argumentiem.

Paskaidrojums

69. Lietderības revīzijās profesionālam spriedumam un interpretēšanai ir īpaša nozīme, jo revīzijas pierādījumi pēc būtības parasti ir vairāk pārliecinoši, nekā viennozīmīgi.

70. Profesionālais spriedums attiecas uz kopējo zināšanu, iemaņu un pieredzes piemērošanu revīzijas procesam. Profesionālais spriedums palīdz revidentam noteikt pārbaudāmajam priekšmetam nepieciešamo izpratnes līmeni. Tas ietver sevī saprātīgas rūpes revīzijas veikšanā un visu attiecīgo profesionālo standartu un ētisko principu centīgu piemērošanu.

71. Profesionāla skepse nozīmē profesionālas distances uzturēšanu starp revidējamo vienību un modru un apšaubošu attieksmi, izvērtējot revīzijas laikā iegūto revīzijas pierādījumu pietiekamību un atbilstību.

72. Profesionālā sprieduma un skepses izmantošana ļauj revidentam pieņemt dažādus uzskatus un apzināt dažādas perspektīvas, palikt objektīvam un izvērtēt visus revīzijas pierādījumus. Tas arī palīdz revidentam izvairīties no sprieduma kļūdām un nepietiekamas izziņas, kā arī palīdz izdarīt objektīvus revīzijas secinājumus, pamatojoties uz revīzijas pierādījumu kritisku novērtējumu.

Prasība

73. Revidentam jānovērtē krāpšanas riska iespējamība revīzijas plānošanas posmā un jābūt uzmanīgam par krāpšanas riska iespējamību visas revīzijas laikā.

Paskaidrojums

74. Revidentam ir jāidentificē un jānovērtē iespējamais krāpšanas risks revīzijas mērķa(u) kontekstā. Ja krāpšanas riska iespējamība ir augsta, ir svarīgi, ka revīzijas procesa laikā gūst pārliecību par esošo iekšējās kontroles sistēmas darbību un novērtē vai pastāv neatbilstības, kas kavē lietderības principu ievērošanu, Revidentam jāveic atbilstošas darbības un procedūras, lai identificētu un attiecīgi reaģētu uz krāpšanas riskiem, kas saistīti ar revīzijas mērķi (iem).

Prasība

75. Revidents uztur augstu profesionālas rīcības standartu.

Paskaidrojums

76. Profesionāla rīcība nozīmē, ka revidents 1) savā darbā piemēro augstus profesionālos standartus, lai pildītu pienākumus kompetenti un neitrāli, 2) neuzņemas darbu, kura veikšanai viņam/viņai nav pietiekamu zināšanu, 3) pārzina un ievēro piemērojamās revīzijas veikšanas, tiesību aktus, procedūras un praksi, 4) labi izprot konstitucionālos, tiesiskos un organizāciju principus un standartus, kas attiecas uz revidējamās vienības darbību, 5) ar savu profesionālo uzvedību nediskreditē ARI, 6) ievēro profesionālās ētikas principus un prasības.

Prasība

77. Revidents meklē novatoriskus risinājumus revīzijas procesa laikā.

Paskaidrojums

78. Revidents ar radošu, elastīgu un atjautīgu pieeju labāk spēj noteikt iespējas novatoriskas revīzijas pieejas izveidošanai, lai iegūtu, interpretētu un analizētu informāciju. Ir svarīgi apzināties, ka atšķirīgi revīzijas posmi sniedz dažāda līmeņa jauninājumu/inovācijas iespējas. Revīzijas plānošanas posmā revidentam ir vislielākā iespēja būt inovatīvam nosakot labāko revīzijas pieeju un metodes, kas piemērojamas konkrētajā revīzijā.

Kvalitātes kontrole

Prasība

79. ARI izveido un uztur sistēmu, kas nodrošina kvalitāti, un kuru revidents ievēro, lai nodrošinātu visu prasību ievērošanu, un liktu uzsvāru uz atbilstošiem, vispusīgiem un godīgiem revīzijas ziņojumiem, kas ir ar pievienoto vērtību un atbild uz revīzijas jautājumiem.

Paskaidrojums

80. Kvalitātes kontroles un nodrošināšanas sistēmas (KKS) izveidē ARI var izmantot ISSAI 40 sniegtos ieteikumus, kas sniedz šādas sistēmas izveides pamatnostādnes. Ir svarīgi izstrādāt kvalitātes kontroles un nodrošināšanas sistēmas procedūras, kas ir atbilstošas, elastīgas un viegli pārvaldāmas. Ir svarīgi arī izveidot atbilstošu politiku un procedūras, par ko tiek informētas viss revīzijas personāls, lai risinātu viedokļu atšķirību starp uzraugošo personālu un revīzijas grupām. Papildus vadlīniju izstrāde un ikdienas apmācības var tikt veikta, lai savstarpēji papildinātu kvalitātes kontroles mehānismus.

81. Revīzijas procesa un revīzijas ziņojuma kvalitātes nodrošināšanas procedūras būs efektīvas, ja tās var nodrošināt, ka revīzija spēj piedāvāt vispusīgu un objektīvu skatījumu, sniedz pievienoto vērtību, ņem vērā atbilstošos viedokļus un apmierinoši velta uzmanību revīzijas jautājumiem.

82. Efektīvai kvalitātes kontroles un nodrošināšanas sistēmai ir mehānismi, lai ņemtu vērā revīzijas grupas viedokli, nodrošinot, ka revīzijas grupas ir atvērtas atgriezeniskajai saitei starp kvalitātes kontroles un nodrošināšanas sistēmu.

Būtiskums

Prasība

83. Revidents apsver būtiskumu visos revīzijas posmos, tostarp, pārbaudāmā priekšmeta finanšu, sociālos un politiskos aspektus, lai nodrošinātu revīzijai pēc iespējas lielāku pievienoto vērtību.

Paskaidrojums

84. Būtiskums var tikt raksturots kā revīzijas tēmas relatīvs svarīgums (vai nozīmīgums) kontekstā, kādā tas tiek izskatīts. Papildus finansiālajai vērtībai, būtiskums ietver sevī sociālā un politiskā nozīmīguma jautājumus, atbilstību, caurskatāmību, pārvaldību un atbildību. Revidentam ir svarīgi apzināties, ka būtiskums laika gaitā var mainīties un ir atkarīgs no gala lietotāja vai atbildīgo amatpersonu viedokļa.

85. Būtiskumam ir svarīga loma lietderības revīzijas dažādajos aspektos, kā, piemēram, nosakot revīzijas mērķi (us), revīzijas kritērijus, novērtējot revīzijas laikā gūtos pierādījumus, sagatavojot revīzijas dokumentāciju un vadot revīzijas riskus, kas saistīti ar iespējamu zemas vai neatbilstošas ietekmes revīzijas konstatējumu vai revīzijas ziņojuma sagatavošanu.

*Dokumenti*Prasība**86. Revidents dokumentē revīziju pietiekami pilnīgā un detalizētā veidā.**Paskaidrojums

87. Atbilstoša dokumentācija ir svarīga, lai iegūtu skaidru izpratni par veikto revīzijas darbu un ļautu pieredzējušam revidentam bez iepriekšējām zināšanām par konkrēto revīziju izprast revīzijas būtību, laika posmu, apjomu un tās rezultātus, iegūtos revīzijas pierādījumus, kas pamato revīzijas konstatējumus, secinājumus un ieteikumus, kā arī visus būtiskos aspektus, kas nepieciešami profesionāla sprieduma veikšanai.

88. Ir svarīgi, lai revidents sagatavotu revīzijas dokumentāciju savlaicīgi, nodrošinātu tās aktualitāti visas revīzijas laikā un pēc iespējas detalizētāki aizpildītu dokumentāciju pirms revīzijas ziņojuma nosūtīšanas.

PRASĪBAS ATTIECĪBĀ UZ LIETDERĪBAS REVĪZIJAS VEIKŠANAS PROCESU*Revīzijas plānošana – tēmu izvēle*Prasība

89. Revidents izvēlas revīzijas tēmas ARI stratēģiskās plānošanas procesā, analizējot potenciālās tēmas un veicot izpēti revīzijas risku un problēmu noteikšanai.

90. Revidents izvēlas revīzijas tēmas, kas ir nozīmīgas un revidējamas, kā arī atbilst ARI pilnvarām.

91. Revidents izvēlas revīzijas tēmas ar mērķi maksimāli palielināt revīzijas sagaidāmo ietekmi, ņemot vērā revīzijas spējas.

Paskaidrojums

92. ARI stratēģiskās plānošanas process var tikt saprasts kā pirmais solis tēmu izvēlē, jo tas ietver sevī potenciālo revīzijas jomu analīzi un nosaka pamatu efektīvai revīzijas resursu sadalei.

93. Stratēģiskās plānošanas procesā tādas metodes kā risku analīze vai problēmu novērtējums var palīdzēt procesa strukturizēšanai, taču tām jābūt izmantotām kopā ar profesionālo spriedumu, lai atbilstu ARI pilnvarām un nodrošinātu nozīmīgu un revidējamu revīzijas tēmu izvēli.

94. Revīzijas iespējamība ir svarīga plānošanas procesa prasība. Tā nosaka, vai tēma ir revidējama. Revidentam ir jāapsver, piemēram, vai ir iespējams izveidot atbilstošu revīzijas pieeju, metodoloģiju un noteikt revīzijas kritērijus, kā arī apzināt vai būs pieejama nepieciešamā informācija un to var efektīvi iegūt. Ja revidents secina, ka uzticama informācija nav pieejama, šis fakts pats par sevi var būt iemesls šīs jomas

izvēlei revīzijas veikšanai.

95. Tā kā ARI var būt ierobežotas revīzijas veikšanas spējas cilvēkresursu un profesionālo iemaņu ziņā, revīzijas tēmu izvēles procesā ir jāņem vērā revīzijas tēmas potenciālo ietekmi svarīgu ieguvumu nodrošināšanā publiskajām finansēm un pārvaldei, revidējamajai vienībai vai sabiedrībai. Kā citi aspekti, kas būtu ņemami vērā revīzijas tēmu izvēles procesā, ir iepriekš veikto revīziju rezultāti un ieteikumu ieviešanas novērtēšana, kā arī noteikti laika apjoma ierobežojumi.

Revīzijas plānošana - revīzijas plāna sagatavošana

Prasība

96. Revidents plāno revīziju, lai tā būtu augstas kvalitātes revīzija, kas veikta ekonomiski, produktīvi, efektīvi un savlaicīgi un saskaņā ar labas projektu vadības principiem.

Paskaidrojums

97. Revidentam augstas kvalitātes revīzijas veikšanai ierobežotā laika periodā, nepieciešams aplūkot lietderības revīziju kā projektu, kam nepieciešama resursu plānošana, organizēšana, nodrošināšana, vadība un kontrole noteiktu mērķu sasniegšanai. Lietderības revīzijas kā projekta vadīšanai ir nepieciešama projekta vadības metodoloģijas un stratēģiju izstrāde.

Prasība

98. Revīzijas plānošanas posmā revidents iegūt būtiskas un metodiskas zināšanas.

Paskaidrojums

99. Lai nodrošinātu pienācīgu revīzijas plānošanu, revidentiem nepieciešams iegūt pietiekamas zināšanas par revidējamo rīcībpolitiku vai revidējamās vienības darbību pirms revīzijas uzsākšanas. Tādējādi pirms revīzijas uzsākšanas parasti ir nepieciešams veikt pētniecisko darbu, lai iegūtu zināšanas, pārbaudītu vairākus revīzijas paņēmienus un pārlicinātos, ka ir pieejami nepieciešamie dati. Šo sagatavošanās procesu var saukt par priekš izpēti.

100. Ir svarīgi iegūt labas zināšanas par revidējamo rīcībpolitiku un revidējamās vienības darbības jomu, kā arī par attiecīgajiem pamatcēloņiem un iespējamo ietekmi, lai veicinātu būtisku revīzijas jautājumu identificēšanu un pildītu noteiktos revīzijas uzdevumus. Lietderības revīzijas ir mācību process, kas ietver metodoloģijas izstrādi, kas uzskatāma arī par daļu no revīzijas.

Prasība

101. Revidents plānošanas laikā izstrādā revīzijas pieeju, lai iegūtu pietiekamus un atbilstošus revīzijas pierādījumus, kas atbilst revīzijas mērķim(iem) un revīzijas jautājumam (iem).

Paskaidrojums

102. Revīzijas plāns tiek sagatavots, lai nodrošinātu pietiekamu un atbilstošu revīzijas pierādījumu iegūšanu,

kas ļaus revidentam izdarīt konstatējumus, secinājumus un ieteikumus attiecībā uz revīzijas mērķi(iem) un revīzijas jautājumiem.

103. Ir vēlams, lai plānošanas process būtu elastīgs, kas ļaus revidentam gūt labumu no revīzijas gaitā iegūtajiem viedokļiem. Praktiski apsvērumi, piemēram, datu pieejamība, var ierobežot noteiktu metožu izvēli, kas sākotnēji izvēlētas saskaņā ar labāko praksi. Tādēļ šajā sakarā ir ieteicams būt elastīgiem un pragmatiskiem.

Prasība

104. Revidents iesniedz revīzijas plānu saskaņošanai revīziju uzraugošajai personai un ARI augstākajai vadībai apstiprinājuma saņemšanai.

Paskaidrojums

105. ARI augstākajai un vidēja līmeņa vadībai, tāpat arī revīzijas grupai ir pilnībā jāpārziņina kopējais revīzijas plāns. Lēmumu pieņemšanā par revīzijas plānu un nepieciešamajiem resursiem bieži vien tiek iesaistīta ARI augstākā līmeņa vadība, kas var nodrošināt nepieciešamās prasmes, resursus un spējas, lai sasniegtu revīzijas mērķus un atbildētu uz revīzijas jautājumiem.

Revīzijas pierādījumu iegūšana

Prasība

106. Revidents iegūst pietiekamus un atbilstošus revīzijas pierādījumus, lai noformulētu revīzijas konstatējumus, izdarītu secinājumus attiecībā uz revīzijas mērķi(iem) un revīzijas jautājumiem, un nepieciešamības gadījumā sniegtu ieteikumus atbilstoši ARI mandātam.

Paskaidrojums

107. Revīzijas pierādījumiem ir jābūt pietiekamiem (kvantitāte) un atbilstošiem (kvalitāte), lai kvalificēta persona pārliecinātos, ka revīzijas konstatējumi ir pieņemami.

108. Pietiekamība ir revīzijas pierādījumu kvantitātes mērs, ko izmanto, lai pamatotu revīzijas konstatējumus un secinājumus. Revidentam pierādījumu pietiekamības izvērtēšanā jānosaka, vai ir iegūti pietiekami revīzijas pierādījumi, lai kvalificēta persona pārliecinātos, ka revīzijas konstatējumi ir pieņemami. Pamatotība nosaka revīzijas pierādījumu kvalitāti, kas nozīmē, ka revīzijas pierādījumiem jābūt atbilstošiem, derīgiem un uzticamiem.

109. Būtiskums attiecas uz apmēru, kādā pierādījumiem ir loģiska saikne un nozīmīgums attiecībā uz revīzijas mērķi(iem) un revīzijas jautājumiem.

110. Derīgums attiecas uz apmēru, kādā revīzijas pierādījumi ir nozīmīgs vai pieņemams pamats, lai izmērītu to, kas ir jānovērtē. Citiem vārdiem, derīgums attiecas uz apmēru, kādā revīzijas pierādījumi parāda to, ko ir paredzēts attēlot. Ticamība attiecas uz apmēru, kādā revīzijas pierādījumus pamato dati no dažādiem avotiem vai sniedz tādus pašus revīzijas konstatējumus atkārtotas pārbaudes gadījumā.

111. Lietderības revīzijā revīzijas pierādījumu raksturu, nosaka revīzijas priekšmets, revīzijas mērķis(i) un

revīzijas jautājumi. Ņemot vērā variācijas iespējas revīzijas pierādījuma raksturs nosakāms individuāli katrai revīzijai atsevišķi.

Prasība

112. Revidents analizē iegūto informāciju un nodrošina, ka revīzijas konstatējumi tiek izskatīti kopumā un atbilst revīzijas mērķim(iem) un revīzijas jautājumiem, nepieciešamības gadījumā pārformulējot revīzijas mērķi(us) un revīzijas jautājumus.

Paskaidrojums

113. Lietderības revīzijā analītiskais process paredz, ka revidents pastāvīgi apsver revīzijas jautājumus, iegūtos revīzijas pierādījumus un izmantotās metodes. Viss process ir cieši saistīts ar revīzijas ziņojuma gatavošanu, kas var tikt uzskatīta par analītiskā procesa būtisku daļu, kā rezultātā tiek iegūtas atbildes uz revīzijas jautājumiem.

114. Analizējot iegūto informāciju tiek rekomendēts koncentrēties uz revīzijas jautājumu un revīzijas mērķi(iem). Tas palīdzēs organizēt datus un palīdzēs analīzes procesā. Tā kā analītiskā darba process uzskatāms par iteratīvu, revidentam revīzijas laikā iegūtās informācijas dēļ iespējams būs no jauna jāpārskata revīzijas mērķis(i) atbilstoši iestādes noteiktajām iekšējām procedūrām.

115. Revidents izdara secinājumus, pamatojoties uz revīzijas konstatējumiem. Secinājumu izdarīšanai ir nepieciešams arī revidenta profesionālais spriedums un interpretācija, lai atbildētu uz revīzijas jautājumiem. Tas ir atkarīgs arī no aplūkojamā revīzijas jautājuma jūtīguma un būtiskuma. Pirms secinājumu izdarīšanas ir jāapsver konteksts un visi būtiskie argumenti, ieguvumi un trūkumi, kā arī dažādas perspektīvas. Precizitātes nepieciešamība tiek apsvērta salīdzinājumā ar to, kas ir pieņemams, ekonomisks un būtisks mērķim. Tiek rekomendēta augstākās vadības iesaistīšanās.

Revīzijas noslēgums

Prasība

116. Revidents sagatavo revīzijas ziņojumus, kas ir a) visaptveroši, b) pārlicinoši, c) savlaicīgi, d) viegli lasāmi un e) vispusīgi.

Paskaidrojums

117. Lai revīzijas ziņojums būtu visaptverošs, tajā ir jāiekļauj visa informācija un argumenti, kas nepieciešami, lai sasniegtu mērķi(us) un atbildētu uz revīzijas jautājumiem, tajā pašā laikā esot pietiekami detalizētam, lai nodrošinātu izpratni par pārbaudāmo priekšmetu, konstatējumiem un secinājumiem. Ņemot vērā lietderības revīziju tēmu iespējamo daudzveidību, revīzijas ziņojuma saturs un struktūra var būt atšķirīga. Parasti, lai nodrošinātu atbilstību un caurskatāmību lietderības revīzijas ziņojuma saturs ietver vismaz:

- a) pārbaudāmo priekšmetu,
- b) revīzijas mērķi(us),
- c) un/vai revīzijas jautājumus,
- c) revīzijas kritērijus un to avotus,
- e) piemērotās specifiskās revīziju metodes datu ieguvei un apstrādei,
- f) aptverto laika periodu,

- g) informācijas avotus,
- h) izmantotās informācijas ierobežojumus,
- i) revīzijas konstatējumus,
- j) secinājumus un ieteikumus, ja tādi ir radušies.

118. Revīzijas ziņojumam, lai tas būtu pārlicinošs, ir jābūt loģiskai struktūrai un jāparāda skaidra saikne starp revīzijas mērķi(iem), un/vai revīzijas jautājumiem, revīzijas kritērijiem, konstatējumiem, secinājumiem un ieteikumiem. Tam arī pārlicinoši jāparāda revīzijas konstatējumi, jāpievērš uzmanība visiem būtiskajiem argumentiem diskusijā un jābūt precīzam. Precizitāte pieprasa, lai iegūtie revīzijas pierādījumi un visi revīzijas konstatējumi un secinājumi būtu pareizi norādīti. Precizitāte pārlicina lasītājus, ka atklātā informācija ir uzticama.

119. Savlaicīgums pieprasa, lai revīzijas ziņojums tiktu sagatavots laikā, lai nodrošinātu, ka informācija ir pieejama vadības, valdības, likumdevēja un citu ieinteresēto pušu lietošanai.

120. Lai ziņojums būtu viegli lasāms, revidentam tajā jālieto vienkārša valoda, ciktāl to ļauj pārbaudāmais priekšmets.. Citas viegli lasāma revīzijas ziņojuma īpašības ir skaidra un saprotama valoda, ilustrācijas un kodolīgums, lai nodrošinātu, ka revīzijas ziņojums nav garāks, kā nepieciešams, kas uzlabo skaidrību un palīdz nodot informāciju.

121. Vispusība nozīmē, ka revīzijas ziņojuma tekstam ir jābūt objektīvam attiecībā uz saturu un toni. Visi revīzijas pierādījumi jāpasniedz objektīvā veidā. Revidentam ir jāapzinās nepilnīgas izpildes pārspīlēšanas un pārmērīgas uzsvēršanas risks. Revidentam ir revīzijas ziņojumā jāpaskaidro problēmu cēloņi un to konsekvences, lai, lasītājs labāk izprastu to nozīmīgumu. Tas savukārt veicinās korektīvu darbību uzsākšanu un panāks uzlabojumus revidējamajā vienībā.

Prasība

122. Revidents revīzijas ziņojumā norāda revīzijas kritērijus un to avotu.

Paskaidrojums

123. Revīzijas kritēriji un to avoti tiek norādīti revīzijas ziņojumā, jo potenciālā lietotāja ticība revīzijas konstatējumiem un secinājumiem ir atkarīga no revīzijas kritērijiem. Lietderības revīzijas kritēriju noteikšanai var tikt izmantoti dažādi avoti.

Prasība

124. Revidents nodrošina, ka revīzijas konstatējumi sniedz skaidrus secinājumus attiecībā uz revīzijas mērķi(iem) un/vai jautājumiem, vai paskaidro, kāpēc tas nav iespējams.

Paskaidrojums

125. Revīzijas konstatējumi jāskata kopumā, un ir jānodrošina saskaņotība starp revīzijas mērķi(iem), jautājumiem, konstatējumiem un secinājumiem. Revīzijas secinājumi ir apgalvojumi, ko revidents izsecina no revīzijas konstatējumiem.

Prasība

126. Revidents sniedz konstruktīvus ieteikumus, kas var dot būtisku ieguldījumu revīzijā identificēto trūkumu un problēmu novēršanā, ja tas ir aktuāli un to pieļauj ARI pilnvaras.

Paskaidrojums

127. Konstruktīvi ieteikumi ir labi pamatoti, ir ar pievienoto vērtību, ir praktiski un saistīti ar revīzijas mērķi(iem), konstatējumiem un secinājumiem. Revīzijas ieteikumi nevar saturēt vispārinājumus, bet jābūt tieši vēršiem uz problēmas cēloņiem, neaizskarot vadības atbildību. Ieteikumiem ir loģiski vai analītiski jāizriet no faktiem un argumentiem, kas ir minēti revīzijas ziņojumā.

128. Ieteikumi jāadresē revidējamajām vienībām, kam ir atbildība un kompetence tos ieviest.

Prasība

129. Revidents sniedz revidējamajai vienībai iespēju komentēt revīzijas konstatējumus, secinājumus un ieteikumus pirms ARI publicē revīzijas ziņojumu.

130. Revidents dokumentē revidējamās vienības komentāru pārbaudi darba dokumentos, tostarp arī iemeslus izmaiņu veikšanai revīzijas ziņojumā vai iemeslus saņemto komentāru noraidīšanai.

Paskaidrojums

131. Revidējamās vienības komentāri par revīzijas konstatējumiem, secinājumiem un ieteikumiem sniedz savu ieguldījumu vispusīga revīzijas ziņojuma tekstā un palīdz revidentam atrisināt domstarpības un izlabot faktu kļūdas pirms revīzijas ziņojuma publicēšanas. Ziņojumam jāatklāj revidenta uzskati, taču jāparāda arī revidējamās vienības viedoklis.

132. Saņemtās atgriezeniskās saites izvērtēšana ir jādokumentē darba dokumentos, lai visas izmaiņas revīzijas ziņojuma projektā vai iemesli izmaiņu neveikšanai tiktu dokumentētas. Šāda dokumentēšana nodrošina caurskatāmību situācijai, kādēļ izmaiņas revīzijas ziņojuma projektā tika vai netika veiktas, kā arī revidenta pamatojumi šādu lēmumu pieņemšanai.

Prasība

133. ARI nodrošina savu revīzijas ziņojumu publicēšanu, ievērojot normatīvo regulējumu attiecībā uz konfidenciālas informācijas publiskošanu.

Paskaidrojums

134. Revīzijas ziņojumu izplatīšana var būtiski veicināt ticību revīzijas funkcijai. Šī iemesla dēļ revīzijas ziņojumi ir jāiesniedz revidējamajām vienībām, izpildvarai un/vai likumdevējam, kā arī citām atbildīgajam pusēm. Vienlaikus jānodrošina revīzijas ziņojuma pieejamība ieinteresētajām pusēm un plašākai sabiedrībai tieši un ar mediju palīdzību, izņemot konfidenciālu informāciju.

135. Galvenie lietderības revīzijas ziņojumu lietotāji ir likumdevējs un valsts iestādes, kā arī iedzīvotāji. Laba lietderības revīzija ļauj likumdevējam rūpīgi pārbaudīt valdības un valsts iestāžu darbību, kā arī ietekmēt lēmumu pieņemējus valdībā un valsts iestādēs veikt izmaiņas, kā rezultātā par ieguldītajiem līdzekļiem tiks sasniegti labāki izpildes rādītāji. Taču ir arī citas ieinteresētās puses, piemēram, iedzīvotāji, privātais sektors un mediji, kas arī ir ieinteresētas lietderības revīzijas rezultātos, taču no cita skatupunkta.

Ieteikumu ieviešanas uzraudzība

Prasība

136. Revidents nepieciešamības gadījumā veic iepriekšējās revīzijas konstatēto trūkumu novēršanas un ieteikumu ieviešanas uzraudzību, un ARI iespēju robežās ziņo likumdevējam par visu veikto uzlabojumu rezultātiem un ietekmi.

Paskaidrojums

137. Ieteikumu ieviešanas uzraudzība attiecas uz revidenta veiktu pēcpārbaudi par revidējamās vienības vai citas atbildīgās puses veiktajiem uzlabojumiem pamatojoties uz lietderības revīzijas rezultātiem. Tā ir neatkarīga darbība, kas palielina revīzijas procesa vērtību, stiprinot revīzijas ietekmi un veidojot pamatu uzlabojumiem tālākajā revīzijas darbā. Tas mudina revidējamo vienību un citus revīzijas ziņojumu potenciālos lietotājus nopietni uztvert revīzijas ziņojumu un konstatējumus, un nodrošina revidentam noderīgu pieredzi un izpildes rādītājus. Ieteikumu ieviešanas uzraudzība ir svarīga iekšējai pieredzei un attīstībai gan revidējamajai vienībai, gan pašai ARI.

138. ARI pienācīgi jāsniedz informācija par ieteikumu ieviešanas uzraudzības darbību rezultātiem, lai nodrošinātu atgriezenisku saiti ar likumdevēju, izpildvaru, ieinteresētajām pusēm un sabiedrību. Ticama informācija par ieteikumu ieviešanas statusu un revīzijas ietekmi, kā arī būtiskajiem veiktajiem uzlabojumiem var palīdzēt demonstrēt ARI vērtību un sniegto labumu.

Prasība

139. Revidents ieteikumu ieviešanas uzraudzībā velta uzmanību tam, lai noteiktu, vai revidējamā vienība ir pienācīgi risinājusi problēmas un labojusi situāciju saprātīgā laika periodā.

Paskaidrojums

140. Ieteikumu ieviešanas uzraudzība neaprobežojas ar ieteikumu ieviešanu, bet koncentrējas uz to, vai revidējamā vienība ir pienācīgi risinājusi problēmas un labojusi situāciju saprātīgā laika periodā.

141. Revidentam ir jānolemj, attiecībā uz kuriem ieteikumiem (ja, ne visiem) ir jāveic ieviešanas uzraudzība, un kādā veidā tā ir veicama (jauna revīzija vai vienkāršota procedūra).